

Zegenen en gezegend worden

© LEEN DEN BESTEN

Het woord zegenen

Zegen is een vorm van bevestiging, waardering. In de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament (omstreeks 250 voor Christus), wordt het Hebreeuwse woord voor zegenen, *barach*, consequent vertaald met *eulogein* = goed over iemand spreken. De Vulgata, de Latijnse vertaling van de Septuaginta nam dit over. Het woord voor zegenen was nu *bene-dicere*: goed spreken, goede woorden spreken en ook de daad bij het woord voegen. Iemand zegenen betekent dus: een goed woordje voor iemand doen; niet kwaad spreken (*male dicere*), maar iemands naam met respect en liefde noemen; de ander groot maken, leefruimte geven en dus je zo inzetten voor de ander dat hij of zij het leven aandurft en tot bloei komt. Anders gezegd: zegenen is het allerbeste met de ander voorhebben, de ander liever sterken en stimuleren dan hem of haar op zwakheden betrappen, zo spreken dat je in de ander de goede krachten oproept. Zegenen is, dat je iemand groot maakt door te appelleren op het goede in hem of haar.

Een zegen kan de vorm hebben van een compliment, een schouderklop, een kaars die voor iemand brandt, een gebed dat voor je iemand uitspreekt. Bij een zegen stelt degene die zegent een daad van onvoorwaardelijke liefde tegenover iemand anders.

In het Middelnederlands betekende zegenen: een kruis slaan. Het Nederlandse woord zegen is afgeleid van het Latijnse *signare* (een teken stellen) en dat gebruikte men voor het maken van een *signum cricis*, een kruisteken. 'Zich zegenen' wilde zeggen: 'zich bekruisen (bij een gebed bijvoorbeeld). Als een priester de gelovigen in de kerk zegende, schreef hij met een handgebaar een kruisteken over hen. Nog altijd gebeurt dit bij katholieken, anglicanen en lutheranen in Duitsland. Ook in protestants- christelijke kringen kent men het kruisteken, bijvoorbeeld bij de doop, als de bedienaar drie keer met de hand een kruis tekent op het voorhoofd van de dopeling. Hoewel het niet hoeft, kan het *signare* gauw iets magisch krijgen.

Zegenende Madonna

Zegen in het dagelijks spraakgebruik

We kennen nog verscheidene uitdrukkingen die herinneren aan wat mensen als een zegen hebben beleefd: 'een gezegende leeftijd' (iemand met een hoge leeftijd), 'een vrouw in gezegende omstandigheden' (zwangere vrouw), 'in zegening blijven' (in erkentelijke herinnering blijven), 'zegeningen des hemels' (door God geschonken voorspoed). Mensen geven elkaar de ruimte met 'mijn zegen heb je'. Als iets niet wil lukken, zegt men: 'er rust geen zegen op.'

Elkaar gelukwensen, bijvoorbeeld bij een verjaardag of bij een geboorte, is een vorm van zegenen. Bij de jaarwisseling zeiden protestanten vroeger dikwijls tegen de ander: 'ik wens je veel heil en zegen'.

Woorden van begroeting en afscheid zijn van origine zegenwensen. In *God bless you*, *grüß Gott*, *adieu (à Dieu)*, *adiós*, *sjaloom*, *salem aleichem*, en *goodbye* (samentrekking van *God be with you*) is dit nog te horen. In allerlei uitdrukkingen kom je nog tegen dat zegen van God komt: 'aan 's Heren zegen is het al gelegen' (van God hangt alles af), of: 'zonder zegen wordt honing tot gal' (zonder Gods zegen veranderen de zoetste dingen in bitterheid).

Howard Terpning (°1927), *Zegening door medicijnman*, Eiteljorg Museum of American Indian and Western Art.

Het ritueel van het zegenen

Aan het eind van een kerkdienst wordt door de voorganger een zegenbede uitgesproken. Daarnaast kan ook een bijzonder moment in het leven van betrokkene(n) aanleiding zijn tot het uitspreken van een zegen in een kerkelijke viering: bij doop, huwelijk, openbare belijdenis van het geloof, priesterwijding, of het op je nemen van het ambt van diaken, ouderling of predikant. Verder kunnen een ernstige ziekte of uitzending naar een bijzonder werksituatie aanleiding zijn tot zegening. Wanneer iemand gaat sterven wordt wel een afscheidszegen(valetzegen) uitgesproken, waarmee men de stervende toevertrouwt aan God. Vroeger gebeurde het wel dat mensen die een grote reis gingen maken, een reiszegen meekregen. Voor wie een pelgrimstocht gaat maken, is dat nog steeds gebruik. Onder Surinamers bestaat de gewoonte een geestelijke uit te nodigen voor een huiszegen bij het betrekken van een nieuwe woning.

Aan het eind van de Middeleeuwen groeide een praktijk waarbij het mogelijk werd om vrijwel alles en iedereen te zegenen: huis en oogst, mens en dier, en ook voorwerpen. Zo waren er zegeningen van zieke paarden, van bijen en zelfs van wapens. Het oude *Rituale Romanum* (een oud rituelenboek van de katholieke kerk) vermeldt 177 verschillende zegeningen. Bij zegeningen gingen

Zegening van een Mariabeeld in een kapel aan de Bekkevosweg te Haaksbergen, februari 2008.

Zegening van respectievelijk een kat, vis en paard.

woorden dikwijls vergezeld van gebaren: zieken werden gezalfd met olie, pasgetrouwen werden de handen opgelegd. Zegenen kon soms het karakter hebben van het uitspreken van een bezweringsformule bijvoorbeeld tegen verstuiking: 'Ik zegen deze voet alzo waarachtig als Jezus Christus gestorven is aan den galgenboom des kruises. (...) Jezus Christus zal hem genezen.' Van pintjesmeesters - wonderdokters in de Antwerpse Kempen, die werkten met een pint (pot) met een mengsel stoffen - wordt verteld dat deze brandwonden konden zegenen: over de wond maakten ze driemaal een kruisteken en zeiden dan: 'Brand, brand, vliegt van 't vuur in 't zand.'

De kerkhervormers uit de zestiende eeuw wezen het te pas en onpas zegenen als bijgeloof af. In kerken van de Reformatie die vanaf die tijd ontstonden, werd de zegen nadrukkelijk gepresenteerd

als een zegenbede om tot uitdrukking te brengen dat niemand over de zegen kan beschikken, dus ook de kerk of de ambtsdragers niet. De zegenbede werd alleen uitgesproken bij specifieke gebeurtenissen, zoals bij een huwelijk of de bevestiging in een kerkelijk ambt.

Volgens sommige protestanten drukt de zegenbede slechts de hoop van zegen uit. Volgens andere protestanten is het uitspreken van een zegenbede het uitspreken van een belofte. En volgens weer andere protestanten gebeurt er door het uitspreken van de zegenbede iets aan en met mensen: in de belofte voltrekt zich het heil. Vergelijk wat een ambtenaar van de burgerlijke stand doet. Als hij zegt: 'ik verklaar in naam van de wet dat N en N door de echt aan elkaar verbonden zijn, dan wordt het huwelijk voltrokken. In soortgelijke zin wordt met het uitspreken van de zegen de zegen geschonken.

Zegening van een gezin

Handoplegging door bisschop

De laatste jaren is er in protestantse kerken weer oog voor de waarde van rituelen. Het aantal zegeningen neemt toe. In enkele van deze kerken praktiseert men nu ook de zegening van (nog) niet gedoopte kinderen en de zegening van levensverbintenissen van twee mannen of twee vrouwen. De katholieke kerk zegende tot in de jaren zestig in de twintigste eeuw van alles en nog wat. Zo bijvoorbeeld seismografen, vliegtuigen en andere technische uitvindingen. Het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) snoeide behoorlijk in het aantal zegeningen.

Bijbelse oorsprong van de christelijke zegen

Het ritueel van de christelijke zegen vindt zijn oorsprong in de Bijbel. De oorspronkelijke betekenis van zegenen is 'heilzame kracht schenken'. Zo werd zegen beleefd in diverse oude godsdiensten. We zien deze betekenis nog in de zegen van Izaäk, waar in het ritueel van de zegen (het versterkende eten) de overdracht van de kracht van de zegen geschiedt (Genesis 27:1-41).

Govert Flinck (1615-1660), *Izaak zegent Jacob*. 1638. olieverf op linnen. 117 × 141 cm., Rijksmuseum te Amsterdam.

De geschiedenis van de zegen vertoont in het eerste deel van de Bijbel, het Oude Testament, drie hoofdstadia:

1. In de verhalen de aartsvaders (Abraham, Izaäk en Jacob - Genesis 12-50) is de familie het centrum van de zegen en de werking ervan. De zegen is de van vader op zoon overgedragen levenskracht. Deze overdracht geschiedde in een pre-cultische rite (Genesis 27:25-30), waar handeling en woord bij behoren. Het woord van de zegen heeft geldigheid in de geschiedenis.
2. In de Deuteronomistische traditie werkt de zegen binnen het volk. Het is de kracht van vruchtbaarheid en groei voor mensen, vee en land (Deuteronomium 28:3-6). De beloofde zegen wordt gebonden aan de gehoorzaamheid van het volk. Ze wordt voortdurend bedreigd door de tegenkracht van de vervloeking.
3. Langzamerhand spreekt men van zegen steeds meer alleen in verband met de cultus en de zegenhandeling van de priester. Priesters hadden van Godswegen de opdracht het volk te zegenen (Numeri 6:22-27).

Het Hebreeuwse woord voor zegenen, *barach*, komt 398 keer voor in het Oude Testament, waarvan 88 keer in het boek Genesis. Letterlijk betekent het: gewichtig (doen) zijn. *Barach* is een gewoon

woord uit de omgangstaal. Men gebruikte het om elkaar te begroeten, om elkaar te bedanken, om bij het afscheid elkaar het beste toe te wensen: vaar wel! Het wil altijd zeggen dat mensen hoopvol en positief met elkaar omgaan.

In het scheppingsverhaal wordt verteld dat de schepper het leven dat hij heeft geschapen zegent: op de vijfde dag worden de dieren gezegend (Genesis 1:22) en op de zesde dag de mens (Genesis 1:28). De verteller maakt duidelijk dat zegen te maken heeft met het geheim van het leven dat zijn oorsprong in God vindt. Dat leven zal goed zijn.

Zegeningen betreffen in de Bijbel vrijwel altijd mensen, maar niet altijd. Zo lezen we dat de Eeuwige het werk van Jobs handen (Job 1: 10) en zijn verdere leven (Job 42:12) zegent, maar ook de woning van de rechtvaardigen (Spreuken 3:33), het gewas (Psalm 65:11), het voedsel (Psalm 132:15), het brood en water van wie hem dienen (Exodus 23:25), de vrucht van bodem (Deuteronomium 7:13), het land (Deuteronomium 26:15), zijn kracht (Deuteronomium 33:11) en het werk van mensenhanden (Deuteronomium 28:12).

Waar mensen gezegend worden, betreft het vooral mensen die op de drempel van een nieuwe fase in hun bestaan staan. De zegen tilt hen in Gods naam over die drempel heen en geeft hen moed en kracht. Ze worden dus gezegend met het oog op de toekomst. Hen wordt een richting gewezen, een

Bernard Plockhorst (1825-1907), *Jezus zegent de kinderen*, 29 x 38 cm.

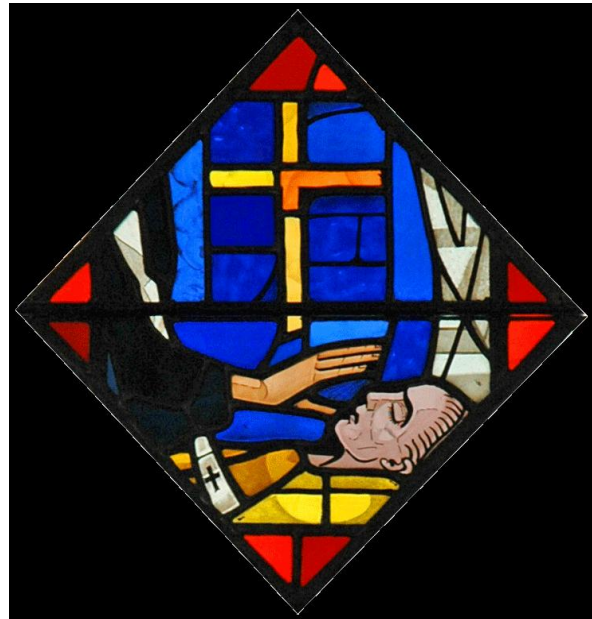
weg naar een wereld van *sjaloom* (rechtvaardige vrede voor mens en wereld), in het tweede deel van de Bijbel, het Nieuwe Testament, aangeduid als 'Koninkrijk van God'. Enkele voorbeelden. Mozes en Aäron zegenden priesters bij hun ambtsaanvaarding (Leviticus 9:23). Mozes zegende het volk voor zijn dood (Deuteronomium 33:1). Koning David zegende eveneens het volk (2 Samuël 19:39) en koning Salomo deed hetzelfde bij de inwijding van de tempel (1 Koningen 8:14, 55). Jozua zegende Kaleb (Jozua 14:13) en koning David zegende Barzillai ten afscheid (2 Samuël 19:39).

Vanaf de derde eeuw voor Christus werd het gebruikelijk dat mensen elkaar in diverse omstandigheden een zegen konden toebidden. Dit kon gepaard gaan met handoplegging om nauwe verbondenheid met elkaar uit te drukken. Op de avond voor de grote verzoendag ging men vaak naar een rabbi of Schriftgeleerde om zijn kinderen te laten zegenen. In het tweede deel van de Bijbel, het Nieuwe Testament, wordt verteld dat mensen naar Jezus toekomen om hun kinderen door hem de laten zegenen (Marcus 10:13-16). Mogelijk was dat op zo'n avond van grote verzoendag.

In het Nieuwe Testament lezen we dat Jezus zijn leerlingen niet slechts met een boodschap, maar ook met een zegen de wereld in stuurde (Mattheüs 5:44; 10:13). In de brieven heeft de zegen zijn plaats in de zegen- en vredegroeten die aan het begin en aan het eind van de brieven staan (Romeinen 1:7; 16:20; enzovoort) en in de aansporingen tot vredelievendheid (Romeinen 12:14 tot 1 Petrus 3:9). Zegen wordt sterk verbonden met de persoon van Christus (Galaten 3:6-4:7). God zegent de mens in Christus die zelf een en al zegen is (Efeze 1:3). Soms is er sprake van het zegenen van God. Vaak wordt dit vertaald met loven, prijzen of dankzeggen van God (Lucas 1:64; 2:28; 24:53; 1 Corinthe 10:16; Jacobus 3:9).

De handeling van de zegen kent twee vormen. In het geval er meerdere mensen worden gezegend is er sprake van het opheffen van de handen (Leviticus 9:22; Jezus Sirach 50:20v.; Lucas 24:50v.). Bij het zegenen van enkelen vindt een handoplegging plaats (Genesis 48:14-20); Marcus 10:16). Bij de handoplegging is de lichamelijke nabijheid groot. Handoplegging wil transparantie scheppen om te laten voelen dat het leven van de gezegende in Gods hand is.

In het Nieuwe Testament is handoplegging teken van zegening (Marcus 10:16) en van genezing en bevrijding (Lucas 13:13 en Marcus 16:18). In de vroege kerk was de handoplegging vooral teken van mededeling van geestelijke gaven, vooral van de Heilige Geest (Handelingen 8:17 en 19:6). De praktijk van de handoplegging als zegening en gebed om genezing is in de charismatische beweging weer tot leven gekomen. De handoplegging is ook teken van zending (Hand. 13:3 en 1 Tim. 4:14). Dit aspect leeft verder in de rooms-katholieke praktijk van de handoplegging bij het sacrament van de wijding, en in de protestantse- en pinkstertraditie bij de bevestiging in het ambt. Velen zien in handoplegging een sprekend symbool troost en bemoediging.

Zegening van een zieke

Het woord zegen is allereerst een aanduiding voor een taalhandeling. Een zegenspreuk wordt uitgesproken, in de regel gepaard met bepaalde gebaren. Zo zegende Jacob zijn zoons, ieder met een eigen zegenspreuk (Genesis 49:1-28). Er wordt niet vermeld, dat de woorden van Jacob vergezeld gingen met een handoplegging, al kan dat verondersteld zijn. Met het woord zegen is in de tweede plaats aanduiding voor de werkzame tegenwoordigheid van God. De zegen is een gebeuren dat God en mens bij elkaar brengt: de mens treedt binnen en verblijft in de heilzame tegenwoordigheid van de Eeuwige. De zegen is als een zachte wind in de rug onderweg naar die toekomst, ja ze is al een vooruitlopen op die toekomst.

De Oosters-orthodoxe aartsbisschop Hilarion geeft de zegen aan het eind van een viering.

Het woord zegen duidt tenslotte op het goede dat uit de heilzame toenadering van mens en God en uit de tegenwoordigheid van God voortvloeit: welzijn, gezondheid, vruchtbaarheid en *sjaloom* (Genesis 14:18/20). Al deze zaken worden gezien als gaven van de Eeuwige. Wanneer de Eeuwige zegent, brengt dit goede dingen voort. Het zegenrijke handelen van de Eeuwige maakt heel, geeft kracht, biedt bescherming en sticht gemeenschap. Gezegend zijn schept volgens Deuteronomium 28:-14 verplichtingen: als het volk Israël de geboden van de Eeuwige niet onderhoudt en andere goden naloopt, roept het de vloek over zich af. Een vloek is datgene waarop geen zegen rust, wat strijdig is met Gods bedoelingen om te komen tot een wereld van vrede in gerechtigheid. Terwijl de zegen solidariteit bewerkt, brengt de vloek scheiding en vervreemding teweeg (Numeri 22-24).

Priesterzegen

Bekend geworden is de priesterzegen uit Numeri 6:22-24. 'De Eeuwige zegene u en behoede u, de Eeuwige doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig, de Eeuwige verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.' Het Bijbelverhaal legt Aäron, de priester bij uitstek, deze spreuk op de lippen. Daarom wordt ze wel de aäronitische zegen genoemd.

Priesterlijke zegen

In de oorspronkelijke taal, het Hebreeuws, staat in de zegen drie keer de onuitsprekelijke naam van God, JHWH, hier weergegeven als 'de Eeuwige'. Op driemaal de Naam na, bestaat de zegen in het Hebreeuws uit twaalf woorden. Dat verwijst wellicht naar de twaalf stammen waaruit het volk Israël bestond. Twaalf is symbool van volheid. Dat de zegen uit twaalf woorden bestaat, zou kunnen betekenen dat niemand van de zegen wordt uitgesloten. De zegen heeft een climax: iedere volgende zin is weer iets langer: de eerste bestaat uit drie woorden, de tweede uit vijf en de derde uit zeven; het aantal Hebreeuwse medeklinkers bedraagt respectievelijk 15, 20 en 25. In de eerste zegenbede gaat het om bescherming, in de tweede om welwillendheid en in de derde om sjaloom (vrede in alle opzichten). Het vreemd vertrouwde van de zegen ligt verborgen in het gebruik van het beeld 'het aangezicht van de Eeuwige', met andere woorden: het gezicht van God. Eerst is dat gezicht verborgen. In de zegen wendt het gezicht, en daarmee God zelf, zich tot de mensen. Als iemand zich met belangstelling en liefde naar je toekeert, wil hij of zij niet een vreemde voor je zijn, maar met je in contact treden. Zo wordt dit ook van God gezegd. Het beeld van de opgaande zon die zich steeds stralender verheft en je om zo te zeggen in het daglicht zet, is treffend voor Gods houding. Zoals de zon een onmisbare rol speelt in het leven van mensen, zo alomvattend wil God er voor hen zijn: Hij wil hen in het volle licht van de dag zetten. God, de opgaande zon, is als een moeder die verschijnt boven de rand van de wieg van haar kind: stralend kijkt ze naar haar kind en het kind lacht terug. De aäronitische zegen loopt uit op 'de Eeuwige verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.' Het aangezicht verheffen over iemand betekent zoveel als: vertederd naar iemand kijken; vreugde in iemand scheppen. Het 'opheffen van het aangezicht' naar iets of iemand betekent: met bijzondere aandacht naar iets of iemand zien. De uitdrukking 'het aangezicht opheffen' is sterk verwant met 'de ogen opslaan naar' in de zin van 'met grote belangstelling en geëngageerd zien naar.' De zegenbede eindigt in de Hebreeuws Bijbel met het woord *sjaloom*. Dit woord komt 358 keer voor in het Oude Testament. Het heeft twee elementaire grondbetekeningen. Enerzijds betekent het vrede, harmonie en vriendelijkheid, als tegenover van oorlog, vijandigheid en agressie. Anderzijds betekent het geluk, welbevinden, heel en compleet zijn, als tegenover van rampspoed, ongeluk, ellende. Sjaloom is niet een gevoel, maar een situatie, waarin het gewone leven geleefd wordt. Het heeft iets tastbaars aan zich. Je beleeft het met je hele existentie. Het staat voor alles wat bij het gezonde, harmonische en volle leven hoort. Het duidt op een leven dat in alle opzichten tot zijn recht komt. In de Bijbel is iedere zegen een belijden van de overmacht van Gods liefde, die de gebrokenheid van het menselijk bestaan doorbreekt en tenietdoet. De zegen tilt je niet boven jezelf uit, maar stimuleert je om je gaven optimaal te benutten.

De priesterzegen werd eeuwenlang in de synagoge wekelijks op de sabbat in het Hebreeuws uitgesproken. Ook vandaag de dag wordt de zegen nog wekelijks gereciteerd. Soms is er een uitvoerig ritueel eromheen. Dat ritueel wordt in Israël in aanwezigheid van een priester wekelijks uitgevoerd, in Jeruzalem dagelijks en buiten Israël drie maal per jaar. Een uitzondering vormt de Portugese synagoge te Amsterdam. Hier vindt het ritueel wekelijks plaats.

Ook in het huisgezin speelt de priesterzegen een grote rol. De vrome jood reciteert de zegen elke dag als hij zijn gebeden opzegt. In een orthodox huisgezin zegent de vader zijn kinderen op de sabbatavond met de woorden van de priesterzegen, en als hij er niet is, doet de moeder het.

De oudste sporen van gebruik van de priesterzegen in de christelijke liturgie zijn te vinden bij de Mozarabieren, de christelijke bewoners van Spanje en Afrika die onder de heerschappij van de Arabische Ommajaden christen bleven. Tijdens het concilie van Toledo (589) werd de Mozarabische liturgie besproken. Aangegeven werd dat de priesterzegen uitgesproken wordt voor de eigenlijke mis begint. De zegen gold dus ook hen die de eucharistie niet bijwoonden. Hoe lang de priesterzegen in de kerk een plek had is niet bekend. De Mozarabische (westgotische of oudspaanse) liturgie raakte in ieder geval vergetelheid. De Spaanse kardinaal Ximenes de Cisneros (1436-1517) ontdekte haar opnieuw en stichtte een college van dertien priesters die haar dagelijks vierden. Maarten Luther (1483-1546), de Duitse augusteiner monnik en professor in de theologie door wiens stellingen de reformatie van de kerk begon, voerde de priesterzegen weer in. Of hij hiertoe kwam op basis van het synagogale gebruik dan wel door de geschriften van Ximenes is niet bekend. Hoe dan ook, vooral door Luther werd de priesterzegen een van de kernbestanddelen van de protestantse liturgie.

In de Nederlanden stelde de provinciale synode van Dordrecht van 1574 voor 'de predicatie te besluiten met den seggen Num.6.' De nationale synoden van 1578 en 1618/19 namen dit voorstel over. De priesterzegen werd in toenemende mate gebruikt. Aan het eind van de negentiende eeuw werd de priesterzegen steeds vaker vervangen door de apostolische zegen (ook wel paulinische zegen genoemd). In de eerste helft van de twintigste eeuw bleef de priesterzegen de officiële zegen. In de praktijk had evenwel de apostolische zegen de voorkeur. Pas na de Tweede Wereldoorlog, toen theologen benadrukten dat het christendom joodse wortels heeft en wezen op de diepe betekenis van het Oude Testament, nam de belangstelling voor de priesterzegen toe.

Inzegening van het huwelijk door ds. Carel ter Linden van kroonprins Willem-Alexander en prinses Maxima, 2 februari 2002.

Zegenbeden

Een kerkelijke viering wordt vrijwel altijd afgesloten met een zegenbede. Dikwijls wordt deze voorafgegaan door een *'uitzending'*: 'Ga van hier en wees gedragen door de liefde van God, verbonden door zijn blijvende trouw en gezegend met het licht van zijn ogen. Ontbreek elkaar niet, dan zal ook jullie niet ontbreken', of: 'Hoe ook uw weg zal gaan, weet u gedragen door de zegen van God.' Wordt de priesterzegen gebruikt, dan laat de voorganger deze wel een voorafgegaan door worden als: 'Ga dan heen in vrede en weet u gezegend met de woorden uit het oude Israël, de traditie waarmee wij ons verbonden weten', of: 'Ga dan heen in vrede met de woorden van een ver verleden, gezegend gij met Abraham, Sara, Hagar, Ismaël en Izaak.'

Er zijn verschillende zegenbeden. Ik geef enkele voorbeelden.

De HEERE zegene u, en behoede u!

De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten, en zij u genadig!

De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u, en geve u vrede!

Priesterzegen uit Numeri 6:24-26 (Statenvertaling, editie 1977)

Lazzaro Bastiani (circa 1430-1512), *Zegenende Christus*.

Moge de HEER u zegenen en behoeden!

Moge de HEER de glans van zijn gelaat over u spreiden en u genadig zijn!

Moge de HEER zijn gelaat naar u keren en u vrede schenken!

Priesterzegen uit Numeri 6:24-26 (Willibrordvertaling, herziene editie 1995)

Moge de Heer u voorspoed geven en u in bescherming nemen.

Moge de Heer u welwillend aanzien en zich over u ontfermen.

Moge de Heer over u waken en u geluk en vrede schenken.

Priesterzegen uit Numeri 6:24-26 (Groot Nieuws Bijbel, herziene editie 1996)

Moge de HEER u zegenen en beschermen, moge de HEER het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn, moge de HEER zijn gelaat toewenden en u vrede geven.

Priesterzegen uit Numeri 6:24-26 (Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

De Heer zegene en beware u.

De Heer late zijn aanwezigheid boven u lichten en zij u genadig.

De Heer wende zijn aanwezigheid naar u en legge op u de vrede.

Priesterzegen uit Numeri 6:24-26

Moge de Enige je geluk en voorspoed schenken.

Moge 'Die er bij is' op je neerzien met een glimlach van genegenheid, het oog op je gericht houden en je vrede schenken,

vrede met jezelf en met iedereen.

Vrij naar Numeri 6:24-26

Moge de Heer ons zegenen en behoeden.
Hij doe ons leven voor zijn aangezicht.
Hij spreke over ons het woord ten goede.
Dat zijn oog op ons gericht mag zijn.
Zijn aangezicht zij over ons verheven.
Vol van genade zie de Heer ons aan,
richte ons op, verheffe zo ons leven
tot een in vrede met elkaar bestaan.
Vrij naar Numeri 6:24-26

De Heer zegene je en behoede je.
Hij moge zich aan je voordoen
als iemand die naar je omziet.
Hij moge je zijn gezicht laten zien
en je vrede geven.
De Heer zegene je.
Zegen van Fransciscus

De Eeuwige zal u zegenen en behoeden,
Hij zal u niet uit het oog verliezen,
maar u aankijken - met genade.
Als een arm om uw schouder zal Hij zijn,
als liefde die u niet los laat
en die u voorgoed vergezelt - met vrede.
Vrij naar Numeri 6:24-26

De genade van de Heere Jezus Christus,
en de liefde van God,
en de gemeenschap des Heiligen Geestes,
zij met u allen. Amen.
Apostolische zegen 2 Corinthe 13:13
(Statenvertaling, editie 1977)

De genadige goedheid
van de Heer Jezus Christus,
de liefde van God
en de gemeenschap van de heilige Geest
mogen u allen ten deel vallen.
Apostolische zegen uit 2 Corinthe 13:13
(Groot Nieuws Bijbel, herziene editie
1996)

De genade van de Heer Jezus Christus,
de liefde van God
en de eenheid met de heilige Geest
zij met u allen.
Apostolische zegen uit 2 Corinthe 13:13
(Nieuwe Bijbelvertaling 2004)

De vrede van God
die alle verstand te boven gaat,
behoede onze harten en gedachten
in Christus Jezus, onze Heer.
Vrij naar Filippenzen 4:7

De Heer zij voor u
om u de juiste weg te wijzen,
de Heer zij achter u
om u te bewaren voor de listen van de boze,

Giovanni Bellini (circa 1426-1516), *Madonna met zegenend kind*, 1460-1464.

Giovanni Bellini (circa 1426-1516), *Madonna met zegenend kind*, 1475-1480.

de Heer zij naast u
om u in de armen te sluiten
om u te beschermen tegen het gevaar,
de Heer zij onder u
om u op te vangen wanneer u dreigt te vallen,
de Heer zij in u
om u te troosten wanneer u verdriet hebt,
de Heer omgeve u als een beschermende muur
wanneer anderen over u heen vallen,
de Heer zij boven u om u te zegenen.
Zo zegene u God, vandaag, morgen en in de eeuwigheid.
Zegen van Sint Patrick, vijfde eeuw, Ierland.

God zal u voorgaan en u uw weg tonen,
Hij zal u nabij zijn en zijn arm om u heenslaan.
God zal achter u zijn en u behoeden voor duistere machten.
Hij zal onder u zijn en u opvangen als u valt.
Hij zal naast u zijn en u troosten als u bedroefd bent.
God zal in u zijn en u genezen.
Hij zal om u heen zijn en u beschermen in uw angst.
Hij zal boven u zijn als de zon aan de hemel
en u sterken met zijn kracht.
Variatie op de zegen van Sint Patrick

De Heer zij voor u
om u de juiste weg te wijzen.
De Heer zij naast u
om u in de armen te sluiten
en u te beschermen.
De Heer zij achter u
om u te bewaren
voor de geniepigheid
van slechte mensen.
De Heer zij onder u
op u te vangen als u valt
en u uit de valstrik te trekken.
De Heer zij in u
om u te troosten
als u verdrietig bent.
De Heer zij rondom u
om u te verdedigen
als anderen over u heenvallen.
De Heer zij over u
om u te zegenen.
Zo zegene u de goedgunstige God.
Variatie op de zegen van Sint Patrick

Giovanni Bellini (circa 1426-1516),
Madonna met zegenend kind, 1510.

De Heer is voor u
om u de weg te wijzen.
De Heer is naast u
om u voor gevaren te behoeden
en u in zijn armen te sluiten.
De Heer is onder u
om u op te richten als u op de grond ligt.
De Heer is met u
om u met vreugde te vervullen.
De Heer is over u
om u te zegenen.
Kees Harte, *Woorden met elkaar*, Baarn 1992, 135.

Moge de weg naar jou toekomen.
Moge de wind in je rug waaien.
Moge de zon je gelaat verwarmen
en de regen je akker bevoeien.
En moge, tot wij elkaar weer ontmoeten,
God je dragen in de palm van zijn hand.
Oude Ierse pelgrimszege,
in: *Alle dagen van ons leven*, Averbode 2000, 376.

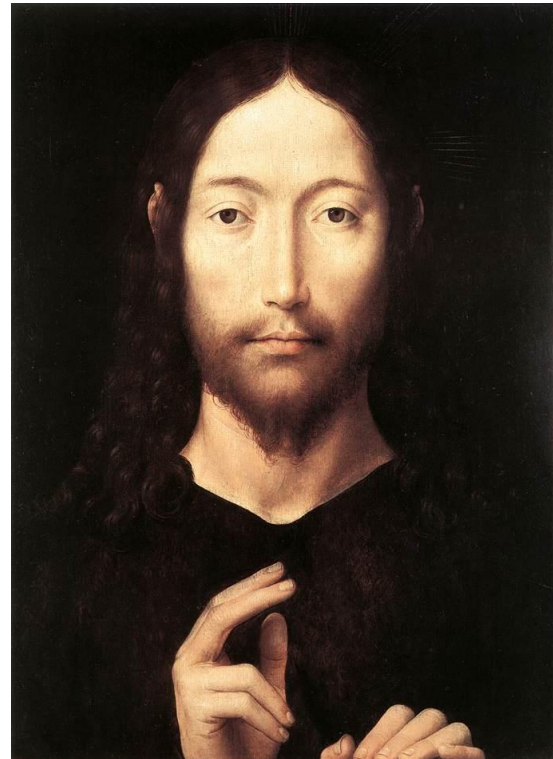
Niet dat je weg puur over rozen gaat,
dat je nooit tranen van spijt voelt
of je dagen zonder pijn en smart zijn,
nee, dat alles wens ik je niet toe.
Maar wel is mijn wens
dat je mag groeien in wie je bent,
met de gaven die God je gegeven heeft.
Dat ze het hart van je geliefden
met blijheid mogen vervullen.
Ik wens dat je in vreugde en smart
Gods nabijheid blijft zoeken,
En dat Hij je mag zegenen
overvloedig en rijk.
Ierse pelgrimszegen

Droom de hemel open,
zing tegen het beter weten in,
zing en droom van de mens die jij worden mag.
Gezegend je hand die goed doet.
Gezegend je mond die geluk wenst.
Gezegend je voet op de weg naar recht en vrede.
M. Doesburg, *Een jaar de tijd*, Baarn 1997, 34.

Dat onze tong vurige woorden van liefde zal
spreken,
dat onze handen daden van warmte uitstralen,
dat onze ogen schitteren van genegenheid,
dat onze oren gespits zijn op signalen van gerechtigheid,
dat onze voeten zullen gaan op de weg van de vrede,
dat bidden wij U, o God,
daartoe zegene ons allen
de Heilige van Israël,
de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.
Geciteerd in: *Geloven gaat verder. Liturgie 2000*, Utrecht 1999, 65.

De Heer schenke U
de behoedzaamheid van zijn handen,
de goedheid van zijn ogen,
de glimlach van zijn mond,
de vastheid van zijn stappen,
de vrede van zijn woorden,
de warmte van zijn hart,
het vuur van zijn Geest,
de geheimenis van zijn aanwezigheid.
Franse zegenspreuk

De zegen van de God van Sara en Abraham,
de zegen van de Zoon, uit Maria geboren,
de zegen van de Heilige Geest
die over ons waakt als een moeder over haar kinderen,

Hans Memling (1433-1494), *Christus geeft zijn zegen*, 1478.

zij met ons allen.

Moge het geloof waarin wij staan
hoorbaar worden in ons spreken.
Moge de hoop die leeft in ons hart
zichtbaar worden op onze gezichten.
Moge de liefde die ons bezielt
tastbaar worden in ons handelen.

Kees Pannekoek, *Het gesprek bij de bron*, Hilversum 1982.

Moge de liefde van onze Heer Jezus Christus u leiden.
Moge de kracht van onze Heer Jezus Christus u volharding schenken.
Moge de vreugde van onze Heer Jezus Christus uw geest vervullen.
En de zegen van God,
Vader, Zoon en Heilige Geest,
dale over u neer en blijve altijd met u

Dat hier in huis mag zijn:
de geest van liefde en vriendschap,
de geest van geduld en hoop,
de geest van warmte en aandacht
de geest van tedere zorg,
de geest die heelt en beschermt,
de geest die gemeenschap sticht,
de geest waarbij ieder zichzelf kan zijn.

Naar Marinus van den Berg,
Als leven wachten wordt.
Wonen en werken in het tehuis, Kampen 1993.

Ga met de kracht die je hebt.
Ga gewoon, lichtvoetig, zacht,
op zoek naar de liefde.
En de Geest zal met jou gaan.
Kiamu Cawidrone.

Dat je handen vol vrede zijn,
je voeten de goede kant op gaan,
je ogen licht en donker zien,
je oren in de stilte God verstaan.
Dat je stem met elke nieuwe klank
de oude wereld kleur en inhoud geeft,
je hart altijd plaats voor liefde heeft.
Zij zo door God gezegend.

Gezegend onze vingers
dat zij begaanbare wegen zullen wijzen.
Gezegend onze oren
dat zij het geroep van hen die pijn hebben zullen horen.
Gezegend onze ogen
dat zij in ieder mens het verhaal van God mogen zien.
Gezegend onze schouders
dat zij tot steun mogen zijn.
Gezegend onze lippen
dat zij troost mogen spreken.
Gezegend onze handen
dat zij liefde mogen ontvangen en doorgeven.
Gezegend onze voeten
dat zij mogen dansen van vreugde.

El Greco (1541-1614), *Zegenende Christus*, olieverf op linnen, 25 x 32 cm, Casa y museo Del Greco, Toledo, Spanje.

Gezegend:
 handen die aanraken,
 die krachtig zijn,
 handen die pijn voelen,
 nabij zijn,
 handen open van vreugde,
 herstellend en helend,
 handen die recht doen,
 belofte van ontferming.
 Gezegend:
 voeten die warmte en licht brengen.
 Gezegend:
 monden die de goede boodschap
 van vrede en verzoening verkondigen.
 Gezegend:
 oren die horen
 de schreeuw vanuit onrecht:
 het verlangen naar heelheid.
 Gezegend:
 ogen die stralen van hoop en uitzicht,
 opmerzaam waar een nieuwe dag gloort.
 Ga dan in vrede
 en mag deze zegen met u meegaan,
 in de Naam van de Vader,
 de Zoon en de Heilige Geest.

Nu, kies dan het leven
 het daalt uit de hemel
 als dauw op de aarde,
 als licht uit het donker.
 Het komt als een stormwind
 met stoten en vlagen,
 jij kunt het volbrengen
 in vlagen van donker en licht.
 Gezegend je dagen,
 gezegend je nachten,
 je hart, je verstand, je gezicht.
 Huub Oosterhuis

Ga weer op weg,
 je hart vol licht,
 geboren uit het Vergezicht
 dat openbloeit op elk moment
 waarop je echt je Zelf herkent.

Bewaar de stilte die geneest
 en adem vrede door Gods geest,
 heb mededogen met wat leeft
 en ga een weg die toegang geeft.

God geve jou een overvloed
 aan liefde, wijsheid, vrede, moed;
 doordat Hij - wat jou ook bezwaart -
 de Vlam diep in jouw hart bewaart.
 Nicola-kommuniteit, Utrecht

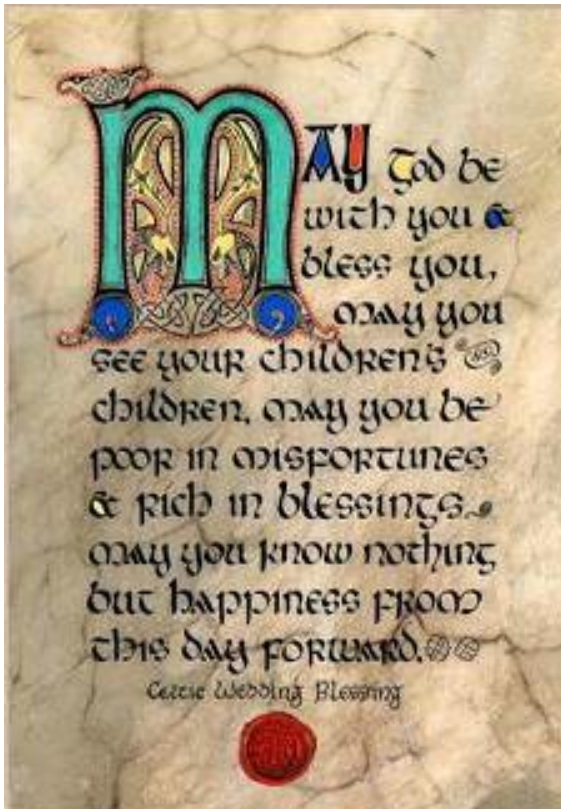
Giovanni Bellini (circa 1430-1516), *Zegenende Christus*.

Moge wat op je weg komt
jou tot zegen zijn:
de vreugde van de ontmoeting,
de pijn van de ontbering,
de tijd van de verwachting,
het genot van de volheid,
de kaalte van het gemis.

Moge jouw leven anderen tot zegen zijn:
dat je ogen met mildheid kijken,
dat je handen open zijn en opbouwen,
dat je luistert tot in het zwijgen,
dat je woorden oprecht zijn
en dat je in hart en nieren bewogen bent
om de mens op je weg.

God zegene jouw weg,
moge jouw leven tot Gods eer zijn.

Andries Govaart, in: Open Deur juni 2009, 9.

Keltische huwelijkszegen: May God be with you & bless you, may you see your children's children, may you be poor in misfortunes & rich in blessings, may you know nothing but happiness from this day forward.

Keltische huiszegen: Wishing you always: walls for the wind, & a roof for the rain, tea beside the fire, & the love & laughter of those you hold dear.

Moge dan over ons neerdalen:
zegen, ontferming, vrede.
God zelf geve ons kracht om te gaan
zijn weg naar een nieuwe schepping,
deze wereld omgekeerd,
waar brood is voor allen, woestijnen bloeien,
ballingen thuiskomen, doden leven. Zo moge het zijn.

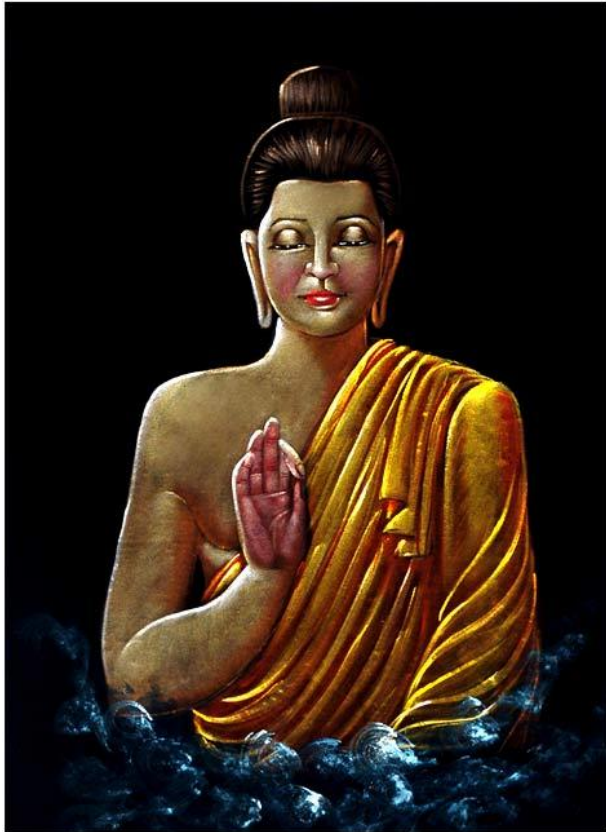
Zegenen in niet-christelijke religies.

Boven en links onder: Zegenende Boeddha. Rechtsonder: zegenende Shiva.

Siddhartha Gautama of Boeddha was een spirituele leider die waarschijnlijk leefde van circa 450- circa 370 voor Christus in Nepal. Siddhartha kreeg de titel Boeddha. Deze wordt gegeven aan iemand die op eigen kracht, zonder leraar, de Dhamma (de waarheid, de natuurlijke ordening der dingen) ontdekt heeft en verlichting heeft bereikt. Volgens overlevering zijn er voor Siddhartha nog een aantal andere boeddha's geweest (een beroemde lijst noemt er 28).

Zegenende boeddha.

Zegening door Pujya Shankaracharya

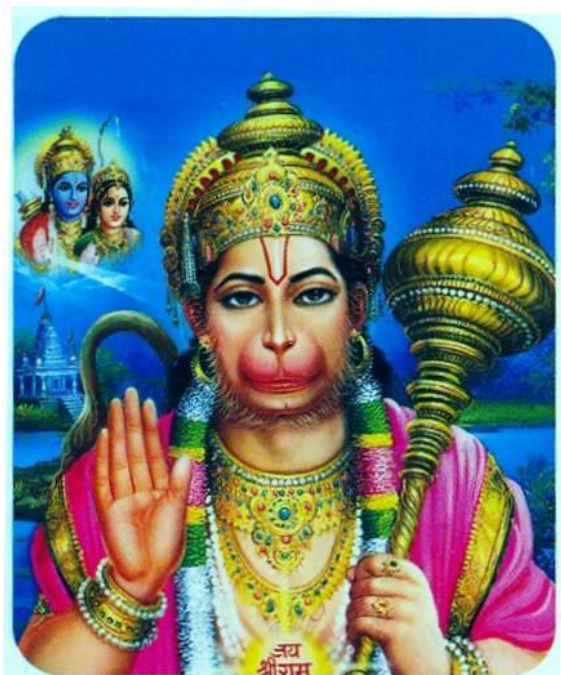
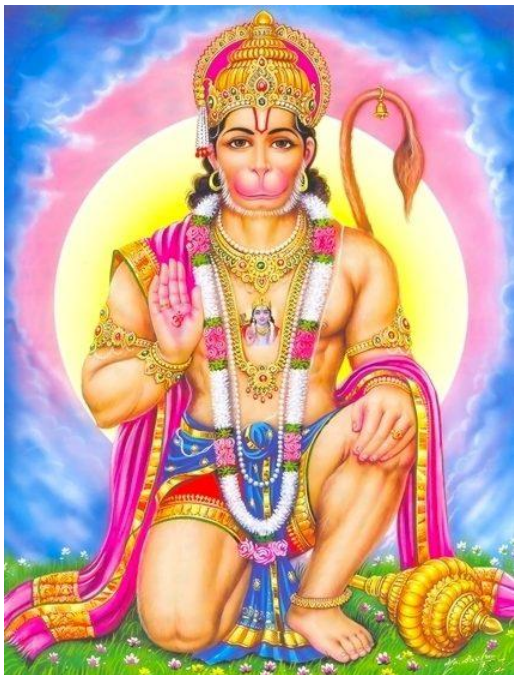
H. H. de zeventiende, Gyalwa Karmapa Trinley Thaye Dorje zegent een monnik

Zegening door Sri Amma Padmavathi (geboren in 1954 in Sangham in de staat Andra Pradesh, Zuid India. Amma is geliefd om haar wijsheid en haar kindertelijke eenvoud en ze heeft moeite om nee te zeggen als haar om iets gevraagd wordt. Dat is een van de redenen voor de enorme wonderen die gebeuren als mensen haar om hulp vragen. Ze is de belichaming van Liefde - de Goddelijke Moeder. Mensen als zij worden in India Avatars genoemd. Zij zelf maken zich niet druk over wat voor namen of titels verschillende mensen hen geven.

Zegeningsceremonie

Zegening door de apengod Hanuman . Deze hindoeïstische mythische godheid hielp de god Rama bij de redding van zijn vrouw Sita uit de handen van Ravana, de koning van de Rakshasas. Hij komt voor in het millennia-oude heldenepos de Ramayana, symboliseert de bhakti (devotie) en is vooral populair in het noorden van India.

Zegening van Ganesh, de hindoestaanse godheid met het olifantenhoofd. Ganesh is de god van kennis en wijsheid, neemt hindernissen weg en is de beschermheilige van reizigers. Hindoes bidden tot Ganesh voor ze aan iets nieuws beginnen, zoals een nieuwe baan of wanneer ze verhuizen. Ganesh is de zoon van Shiva en Parvati. Hij rijdt op een muis of een rat.

Vierarmige zegening van Lakshmi, de Hindoeïstische godin van licht, rijkdom en geluk, en ook van schoonheid, moed en vruchtbaarheid. Lakshmi wordt binnen het hindoeïsme als moeder van het universum beschouwd, en wordt vereerd tijdens het jaarlijkse lichtfeest Diwali.

Zegenende Shiva, Hindoeïsme, India. Shiva wordt wel gezien als iemand die op allerlei manieren (door allerlei rollen aan te nemen) het welzijn bevordert.

